

Н.Ф. Ващук,
старший науковий співробітник

ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті на підставі генезису розглянуто та систематизовано основні етапи розвитку системної організації легкої промисловості. Взято до уваги погляди вітчизняних вчених-теоретиків адміністративного права. Окреслено відповідні зміни адміністративно-правового регулювання, які обумовлені проведенням соціально-економічних, політичних перетворень та адміністративними реформами країни. Проаналізовано системний підхід наукових досліджень щодо розвитку сфери легкої промисловості за минулих часів та в сучасних умовах.

Ключові слова: генезис, правове регулювання, суспільні відносини, легка промисловість, адміністративно-правове регулювання у сфері легкої промисловості.

В статье на основании генезиса рассмотрены и систематизированы основные этапы развития системной организации легкой промышленности. Принято во внимание взгляды отечественных ученых-теоретиков административного права. Определены соответствующие изменения административно-правового регулирования, обусловленные проведением социально-экономических, политических преобразований и административными реформами страны. Проанализированы системный подход научных исследований по развитию сферы легкой промышленности в былые времена и в современных условиях.

Ключевые слова: генезис, правовое регулирование, общественные отношения, легкая промышленность, административно-правовое регулирование в сфере легкой промышленности.

In paper on the basis of genesis the main stages of development of the system organization of light industry are considered and systematized. The views of domestic scientists-theorists of administrative law are taken into account. The corresponding changes of administrative and legal regulation caused by carrying out social and economic, political transformations and administrative reforms of the country are defined. A system approach of scientific research on the development of the sphere of light industry in old and modern conditions is analyzed.

Keywords: genesis, legal regulation, social relationships, light industry, administrative legal regulation in light industry sphere.

Відомо, що нові й накопичені знання перебувають у діалектичній взаємодії. Найкраще і прогресивне зі старого переходить у нове, надаючи йому силу й дієвість. Інколи забуте старе знову відроджується на новій науковій основі й живе другим життям в іншому, досконалішому вигляді. А тому, перш ніж з'ясувати сучасний стан, необхідно вивчити генезис і розвиток певного явища. Тому особливого значення набувають вивчення історичного досвіду, аналіз та оцінювання історичних подій, фактів, попередніх теорій у контексті їх виникнення, становлення та розвитку. Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності.

Термін “генезис”, “гене́за” (грец. *γένεσις, γέννω* – породжую, створюю, лат. *genesis*) – це походження, виникнення; процес утворення. У науці це опис походження, виникнення, становлення, розвитку, метаморфози або (необов’язково) загибелі об’єктів [1, 2, с. 150].

Генезис адміністративно-правового регулювання в сфері легкої промисловості у законодавстві можна умовно поділити на п’ять етапів, кожен з яких містить у собі декілька відносно самостійних стадій і відрізняється своєю специфікою: I етап – початковий (початок ХХ ст. – кінець 20-х рр. ХХ ст.) із плановою системою державного управління економікою, формуванням довготермінового плану розвитку, який охоплював розвиток 17 галузей промисловості, в тому числі і легкої промисловості, започаткуванням основних засад адміністративно-правового регулювання в сфері легкої промисловості; II етап – період сталого розвитку (кінець 20-х рр. – середина 60-х рр. ХХ ст.), для якого характерним є формування адміністративно-командної системи управління, прийняття численних та суперечливих за своїм змістом директив, які фіксували поступовий перехід від галузевого принципу державного управління до територіального й передбачали тотальне втручання держави в галузь; III етап – передреформаційний (60–80 рр. ХХ ст.) з пріоритетом економічних методів державного регулювання, розвитком підприємств легкої промисловості за принципом самокупності та нормативним закріпленням відповідних змін; IV етап – перехідний (кінець 80-х рр. – початок 90-х рр. ХХ ст.) із закладанням нових правових основ регулювання в сфері легкої промисловості України переважно у вигляді законодавчих актів; V етап – новітній (з 1993 року і до цього часу) із яскраво вираженою політикою державного протекціонізму, докорінним реформуванням чинної законодавчої системи щодо підтримки і розвитку легкої промисловості, запозиченням передового зарубіжного досвіду. Незалежна держава Україна з національними історичними традиціями й особливостями розвитку легкої промисловості та фрагментарним аналізом питань адміністративно-правового регулювання у цій галузі в контексті адміністративно-правового регулювання економікою, промисловістю, легкою промисловістю. Вплив “Революції гідності” та сучасний оновлений погляд на сутність, призначення адміністративного права, також поглиблене вивчення окремих проблемних питань адміністративно-правового регулювання легкої промисловості, аналіз зарубіжного нормотворчого досвіду, пошук нових пріоритетів наукових досліджень, відсутність комплексних наукових досліджень адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості в Україні.

Розглянемо період з 20-х і до кінця 80-х років: розвиток світового господарства характеризується історичним протистоянням двох систем – переважно ринкової і переважно командно-адміністративної. У першій набували подальшого розвитку ринкові відносини між усіма її складовими. Після другої світової війни в результаті загострення суперечок між метрополіями і колоніальними та залежними країнами колоніальна система розпалась. Частина країн, що звільнилися (Китай, В’єтнам, Куба, Північна Корея, Монголія, згодом до них приєдналися Ангола, Мозамбік, Гвінея-Бісау та інші – всього понад 20 країн в Європі, Азії, Африці та Латинській Америці), увійшла в основу командно-адміністративної системи світового господарства. Однак більшість країн, що звільнилися, залишилися в системі переважно ринкового господарства і склали окрему групу країн, що розвиваються.

Усього в переважно ринковій системі світового господарства в середині 80-х років було понад 160 країн, в тому числі понад 30 індустріально розвинених. У країнах, що розвиваються, проживало 3/4 населення, вони займали понад 4/5 території і на них припадало лише 18,5 відсотка сукупного валового продукту

всіх країн переважно ринкової системи. Маючи багатючі природні та людські ресурси, що розвиваються, за рівнем виробництва на душу населення відстали від економічно розвинених країн в середньому в 12 разів, форми відносин між колишніми метрополіями і колоніями країнами змінилися: вони значно ускладнилися за економічних методів досягнення максимального прибутку. Між країнами переважно командно-адміністративної системи ускладнилися виробничі відносини, які лише формально вважалися товарно-грошовими, оскільки останні не отримали достатнього розвитку. Колишній СРСР був відділений від світового господарства: його частка становила 4 відсотки повного обсягу світової торгівлі. Причиною недостатньо активної участі в світо-господарських зв'язках як колишнього СРСР, так і інших країн централізовано-керованої економіки були нерозвинуті товарні відносини і ринок в рамках національного господарства. Це призводило до невикористання переваг міжнародного поділу праці, обміну результатами діяльності й співпраці, науково-технічних досягнень і виробничого досвіду передових в промисловому відношенні країн і завдавало великої економічної та соціальної шкоди економіці колишнього СРСР в цілому і Україні зокрема.

Уважалося, що суспільство розвиненого соціалізму досягло великих соціально-економічних успіхів, які були результатом правильної науково-обґрунтованої політики КПРС у галузі наукового управління суспільством. Та особливістю соціального й адміністративно-правового управління було “старіння” його механізмів, яке було зумовлено динамічністю розвитку суспільних процесів. Навіть найоперативніша система управління не завжди встигає за плинністю цих процесів. В умовах постійного ускладнення економічних та політичних зв'язків та завдань, які поставали перед народним господарством та іншими сферами суспільного життя, до процесів адміністративно-правового регулювання на той час було поставлено високі вимоги. Не випадково Комуністична партія і Радянський уряд приділяли питанням управління виключно велику увагу. Тільки у 70–80-ті роки розроблено комплекс заходів, спрямованих на подальше вдосконалення управлінської діяльності держави. Про це свідчать постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 12 липня 1979 року “О дальнейшем совершенствовании хозяйственного механизма и задачах партийных и государственных органов”, “Об улучшении планирования и усилении воздействия хозяйственного механизма на повышение эффективности производства и качества работы”, від 14 листопада 1980 року “Про поліпшення планування і економічного розвитку”, від 14 липня 1983 року “О дополнительных мерах по расширению прав производственных объединений (предприятий) промышленности в планировании и хозяйственной деятельности и по усилению ответственности за результаты работы”. Чільне місце займають питання управління в матеріалах XXVI з'їзду КПРС. Основними напрямками економічного і соціального розвитку СРСР на 1981–1985 роки і на період до 1990 року передбачено “...последовательно улучшать управление народным хозяйством с учетом возрастающих масштабов производства, усложняющихся экономических связей, требований научно-технической революции в целях максимального использования возможностей и преимуществ экономики зрелого социализма”. Питання вдосконалення управління були в центрі уваги на багатьох пленумах ЦК КПРС. У своїй промові на лютневому пленумі 1984 р. ЦК КПРС К.У. Черненко сказав: “В серьезной перестройке нуждается система управления экономикой, весь наш хозяйственный механизм. Она включает в себя широкомасштабный экономический эксперимент по расширению прав и повышению ответственности предприятий” [3, с. 646].

У процесі практичного здійснення завдань і функцій радянського державного управління, а також вдосконалення його механізму виникають різноманітні суспільні відносини управлінського типу. У них по суті знаходять своє вираження всі основні категорії, за допомогою яких можна характеризувати державне управління.

Дослідження сутності таких громадських зв'язків, їх видового різноманіття з метою кращої організації державного управління та підвищення ефективності правового регулювання управлінського процесу на той час було важливою й актуальною задачею юридичної (особливо адміністративно-правової) науки, значимість якої впливала з рішень червневого 1983 р. пленуму ЦК КПРС.

Одним з актуальних аспектів проблеми управлінських відносин було на той час теоретичне осмислення і з'ясування природи управлінських зв'язків горизонтального характеру, які розвивалися разом з традиційними для управління вертикальними зв'язками.

У сучасних умовах горизонтальні управлінські відносини, характерні рівноправністю їх сторін (учасників), незважаючи на реальну можливість їх виникнення на всіх рівнях системи державного управління, що не використовувалися в повній мірі в інтересах цілей радянського державного управління, нерідко склалися стихійно, що не становили у своїй значній частині предмета адміністративно-правового регулювання (наприклад, процедурні відносини). Отже, управлінська практика свідчила про те, що їхня роль своєрідно проявлялася в тій сфері суспільного життя, яка регулювалася радянським адміністративним правом. Супроводжуючи відносини вертикального типу ("суб'єкт – об'єкт"), горизонтальні управлінські зв'язки: по-перше, сприяли розвитку принципу демократичного централізму, зокрема його демократичного початку, який передбачав розширення самостійності і творчої активності учасників управлінської діяльності; по-друге, забезпечували взаємну координацію і узгодженість в діяльності суб'єктів радянського державного управління; по-третє, забезпечували реалізацію прав і законних інтересів державних та громадських організацій у радянському державному управлінні; по-четверте, забезпечували реалізацію прав і законних інтересів державних та громадських організацій у радянському державному управлінні; по-четверте, забезпечували реалізацію громадянами своїх прав і законних інтересів в радянському державному управлінні та задоволення їхніх потреб; по-п'яте, забезпечували прийняття суб'єктом управління науково-обґрунтованого управлінського рішення, а в ряді випадків були неодмінною умовою виникнення таких відносин, в яких матеріалізувався безпосередньо управлінський вплив; по-шосте, будучи в значній своїй частині процедурними, вони забезпечували належну організованість, дисципліну і культуру управлінської діяльності.

Лише окремі аспекти цієї проблеми розглядалися в працях вчених-адміністративістів, а також представників інших галузей наукових знань (Афанасьєв В.Г., Безденєжних В.М., Козлов Ю.М., Коренєв А.П., Манохін В.М., Новосєлов В.І., Петров Г.І., Пешков А.В., Сорокін В.Д., Студенікіна М.С., Студенікін С.С., Фролов Є.С., Хан С.М., Шергін А.П., Юсупов В.А., Ямпольська Ц.А.).

Відсутність комплексних досліджень за цією проблематикою негативно позначалася на вирішенні низки практичних питань організації радянського державного управління, зокрема про адміністративні процедури, і правового регулювання, які складаються в процесі здійснення суспільних відносин.

Аналіз висловлених в юридичній літературі точок зору з приводу підстав класифікації управлінських відносин на вертикальні й горизонтальні дозволив знайти методологічний підхід для виокремлення з усієї маси управлінських зв'язків

відносин горизонтального типу, відповідно до якого єдиним критерієм розмежування горизонтальних та вертикальних управлінських відносин може бути ознака рівноправності сторін. Таким чином, було виключено ознаку несубпідрядності сторін, яка є складовою ознаки рівноправності, якщо горизонталь виникає між нижче підпорядкованими сторонами, і як таку, що суперечить радянській дійсності, якщо горизонталь виникала між субпідрядними сторонами, що розвивалася за схемою “знизу вгору”.

Неоднозначно вирішувалося не менш важливе питання про те, на якому рівні ієрархії органів державного управління можуть виникнути горизонтальні управлінські протиставлення, іншими словами, хто може бути сторонами в такого роду відносинах, чи можливе їх виникнення в управлінських зв'язках типу: “суб'єкт – суб'єкт”, “суб'єкт – об'єкт”, “об'єкт – об'єкт”, “об'єкт – суб'єкт”.

Огляд точок зору Козлова Ю.М., Петрова Г.І. та аналіз на той час чинного законодавства і радянської дійсності дозволив зробити висновок про те, що правові горизонтальні зв'язки можуть виникати на рівні виконавства, оскільки вони розвивалися під впливом норми права, що є правовим опосередкуванням управлінського рішення суб'єкта управління. При чому рівень виконавства в цьому випадку може бути різноманітним: від центральних органів управління до найнижчих ланок системи цих органів, тобто від загальносоюзних міністерств до адміністрації підприємств, їхніх структурних підрозділів або й окремих виконавців, а відносини узгодження “суб'єкт – суб'єкт”, які здійснювалися як адміністративно-правові відносини під впливом вищого органу державного управління, не втрачають свого горизонтального характеру, тому що, перериваючи вертикаль, горизонтальні зв'язки розглядалися як самостійні горизонтальні адміністративно-правові відносини.

Обережно сприймалася вченими-адміністративістами, зокрема Фроловим Є.С., ідея віднесення до горизонтальних управлінських зв'язків відносин та взаємовідносин міністерств СРСР “знизу вгору”, до яких відносять управлінські зв'язки, що виникають як з ініціативи підлеглого органу державного управління, так і з ініціативи громадських організацій і громадян. Сумніви обумовлювалися тим, що відносини в цьому випадку виникають або між сторонами чи субпідрядними, або між сторонами, одна з яких підвладна іншій, наприклад Міністерство легкої промисловості та підпорядковані йому відомства.

Виключивши ознаку несубпідрядних сторін і залишивши в якості єдиного критерію виокремлення горизонтальних відносин ознаку рівноправності сторін, робився актуальний на той час висновок про можливість виникнення горизонтальних відносин між сторонами, пов'язаними між собою відносинами підпорядкованості (підвладними), відносини типу “об'єкт – суб'єкт”. У такому випадку виникав складний комплект управлінських відносин, складовим елементом якого був, зокрема, управлінський вплив зі сторони суб'єкта управління (який обов'язково повинен бути суб'єктом для обох сторін).

Спроба розглянути правомірність конструювання горизонтальних адміністративно-правових відносин з позиції механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі державно-управлінської діяльності, зроблена Черепановим Ю.Г. Річ у тім, що в радянській юридичній літературі тривалий час існував погляд, відповідно до якого вважалося, що адміністративне право має свій особливий метод регулювання суспільних відносин, що виражається виключно у владних приписах, обумовлених підпорядкуванням або підвладністю сторін, а складені під впливом цього методу суспільні відносини виступають як відносини влади і підпорядкування.

Таким чином, ідея горизонтальності в управлінні вступала в протиріччя з адміністративно-правовим методом регулювання суспільних відносин, які трактувалися як метод владних приписів. Відносини ж, що складаються під впливом владних приписів, відповідно визнавалися тільки вертикальними.

Однак реальна дійсність спонукала деяких учених цілком обґрунтовано переглянути свої позиції щодо адміністративно-правового методу регулювання управлінських відносин. Незважаючи на деяку суперечливість висловлень, Шаргородський М.Д., Іоффе О.С., Алексєєв С.С., Братусь С.Н., Юрченко А.К. дійшли думки про розмежування адміністративних цивільних правовідносин.

Сформульовані раніше Сорокіним В.Д.; Пешковим А.Б.; Козловим Ю.М. деякі теоретичні проблеми адміністративно-правового регулювання зв'язку товариств та адміністративно-правовий метод регулювання суспільних відносин, так само як і інші галузеві методи правового регулювання, не мали під собою підстави як такі, що суперечать реальній дійсності. Існує єдиний метод правового регулювання суспільних відносин, який не залежить від галузевої приналежності, що складається з трьох діалектично пов'язаних між собою компонентів – приписів, заборон і дозволів. “Відповідно при характеристиці конкретних галузей права необхідно керуватися конкретними особливостями правового регулювання відповідних суспільних відносин, що проявляються в рамках дії єдиного методу регулювання, що включає в свій юридичний склад приписи, заборони і дозволи” [3, с. 646].

На підставі вищевикладеного робиться висновок про те, що було знято серйозну перешкоду, яка заважала конструюванню горизонтальних управлінських відносин, якими тривалий час був адміністративно-правовий метод регулювання суспільних відносин. Механізм адміністративно-правового регулювання (не адміністративно-правовий метод) включає в себе дозволи, на базі яких безперечно можливий розвиток ініціативи рівноправних суб'єктів, тобто горизонтальних адміністративно-правових відносин, хоча останні можуть виникнути і на базі приписів. Також науковцями було зроблено спробу розгляду горизонтальності в управлінні з позиції адміністративно-договірної концепції. Протягом останніх років адміністративний договір став предметом досліджень багатьох вчених-юристів. Аналіз наведених в літературі поглядів, нормативних актів дозволив зробити висновок про те, що адміністративно-договірні концепції не було використано для побудови горизонтальних адміністративних правовідносин на основі рівноправності сторін, які безпосередньо мають відношення до процесу управління, тобто здійснюють вплив суб'єкта управління на його об'єкт. Неоднозначно в юридичній літературі вирішувалось і питання класифікації горизонтальних адміністративно-правових відносин. Це визначило потребу пошуку методології та форм існування адміністративної діяльності радянської легкої промисловості, їх класифікації. Наприклад, про адміністративний контракт як форму регулювання соціалістичного майна та про управління соціалістичним державним майном писав Юсупов. В.А., Ямпольська Ц.А. – про теорії адміністративного договору, Козлов Ю.М. – про адміністративні правовідносини, Старосцяк Е. – про правові форми адміністративної діяльності, Манохін В.М. – про господарське обслуговування організацій та громадян, Петров Г.І. – проаналізував Конституцію СРСР і адміністративно-правові відносини, основи їх класифікації, відповідно до якої класифікаційними ознаками горизонтально адміністративно-правових відносин можуть бути їх суб'єктивний склад та їх зміст. Відповідно до зазначених вище характеристик будувалася система класифікації горизонтальних адміністративно-правових відносин.

Дослідження проблеми горизонтальних адміністративно-правових відносин давало можливість вносити пропозиції до подальшого вдосконалення правового регулювання певних аспектів реалізації радянського державного управління, які зводяться до розробки і юридичного закріплення процедур для здійснення дій. Прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень, які передбачають коло питань, вирішення яких має передувати здійсненню управлінського впливу, необхідно мати склад учасників, час прийняття рішення і т. д.

Дослідження за радянських часів базувалося на діалектичному матеріалізмі, який був методологічною та теоретичною базою, та деяких положень теорії марксистсько-ленінської теорії пізнання, що містяться в творчості класиків марксизму-ленінізму, враховували ідеї та вимоги Комуністичної партії і Радянської держави щодо питань держави і права. Діалектичний матеріалізм в дослідженні поєднується із застосуванням приватно-наукових методів: правових (формально-логічних, порівняльне правоведення) та методів конкретно-соціологічних досліджень.

Були спроби включення теоретичних досліджень до практики у сфері легкої промисловості. Зокрема, зверталася увага на питання процедури здійснення дій, які повинні передувати прийняттю управлінських рішень. Відсутність належного правового регулювання у легкій промисловості та адміністративних відносин часто тягнули за собою збої у процесах розробки і прийняття рішень, порушення державного планування та трудової дисципліни.

Теорія та практика радянського державного управління таким чином красномовно свідчать про існування адміністративних відносин горизонтального типу. На той час вони умовно сприяли розвитку ініціативи та сумнівної самостійності учасників процесу управління на етапі розробки варіантів впорядкування суспільних відносин та їх управляючого впливу, так і на стадії реалізації прийнятого в односторонньому порядку юридично-владного управлінського рішення. Разом з тим у цих рамках реалізовувалися, охоронялися і забезпечувалися права і законні інтереси тих учасників процесу державного управління, які займають у конкретних управлінських ситуаціях положення керованого об'єкта [4, с. 195].

Отже, чітке бачення ролі правового регулювання подібних управлінських відносин: надати їм офіційний характер, встановити взаємні права та обов'язки сторін, гарантувати їх виконання і використання з метою забезпечення належного порядку державного управління в сфері легкої промисловості, визначити тип і рівень відповідальності. Значною в цьому сенсі повинна бути роль адміністративно-правового регулювання горизонтальних управлінських відносин.

Необхідно зауважити, що на той час належне адміністративно-правове регулювання у легкій промисловості попри всю сукупність різноманітних управлінських відносин горизонтального типу в деяких випадках було відсутнім. Найбільш повно було регламентовано розгляд скарг на невідповідні дії чиновників управління Міністерства легкої промисловості та відомств. Щодо інших варіантів горизонтальних зв'язків управлінського характеру, то про них у відповідних нормативних актах немає жодних згадок або вони згадуються без будь-якої юридичної реєстрації.

Зокрема, як показує практика, страждають інтереси справи, інтереси належного порядку режиму відносин у сфері державного управління легкої промисловості. І ось ясний доказ того – де-факто відсутність розробки і правового опосередкування різного роду адміністративних процедур, в рамках яких мало бути виконано комплекс заходів учасників управлінських відносин, які передували відпрацюванню та прийняттю науково обґрунтованих управлінських рішень У результаті – неминуча затримка у вирішенні багатьох важливих питань, які виникають на

етапі циклу управління, які передують здійсненню безпосередньо управлінського впливу на процеси, що відбуваються в господарській, економічній, соціально-культурній і адміністративно-політичній областях, часто з порушеннями державної планової, трудової й виконавчої дисципліни.

Наприклад, горизонтальність управління проявляється досить часто для таких взаємних дій учасників управлінських процесів, як узгодження, пропозиції та інші подібні дії. Звичайно, що на цьому підґрунті мали виникнути відповідні управлінські зв'язки, змістом яких є відпрацювання оптимального управлінського рішення.

Вони виникали, але правового вираження не мали, тому що в жодному адміністративно-правових актів було не визначено основних параметрів, які мали свого часу характеризувати учасників управлінських зв'язків, які при цьому виникали. Механізм управлінських рішень не мав реального адміністративно-правового оформлення, і тому він зрідка або зовсім не застосовувався, або діяв непорядковано, стихійно.

Не врегульовано було належним чином і порядок праці міністерства легкої промисловості з клопотаннями, пропозиціями, які надходили на їхню адресу від підпорядкованих органів та працівників, а також підпорядкованих підприємств, установ та організацій, від суспільних організацій і т.д.

Очевидно, що існувала значна прогалина, яку потрібно було усунути з метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання управлінських відносин у сфері легкої промисловості.

Відповідно, було б доцільно почати розробку процедурних проблем, які неминуче виникають у процесі функціонування апарату державного управління на всіх його рівнях. Важливо окреслити коло проблем, вирішення яких має бути розроблено ще на стадії підготування управляючого впливу та контролю дій, кола учасників цієї процедури та терміни для здійснення необхідних процедурних дій тощо. На той час здавалося, що чітке адміністративно-правове закріплення горизонтальних управлінських відносин – це необхідний і важливий елемент подальшого вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у розвиненому соціалістичному суспільстві, але такий шар суспільних відносин комуністичного марева випадав із ринкової системи світу.

По-різному вирішувалися протиріччя між двома світовими системами. Політична думка еволюціонувала від протиріч шляхом насильства і війни до ідеї, а згодом і концепції мирного співіснування, яка передбачала тривалі роки міжнародного економічного співробітництва. Незважаючи на всілякі перешкоди з боку обох систем (закриття кордонів країнами централізовано-керованої економіки і введення законодавчих широких обмежень економічних зв'язків з боку розвинених країн ринкового господарства), відбувався обмін досягненнями і здобутками між ними. При цьому переважно командно-адміністративна система як економіка закритого типу виявилася менш сприйнятливою до загальнолюдських досягнень протилежної системи. Остання через велику економічну і соціальну відкритість в умовах товарного виробництва сприйняла важливіші досягнення централізовано до європейської економіки, навіть ті, які в ній тільки намітилися.

Розвинена ринкова економіка зазнала значної трансформації в бік соціально-спрямованого господарювання. Еволюціонували форми власності, характер праці та відносини розподілу, економіка перейшла до поєднання ринкових важелів економічної рівноваги з активним державним регулюванням на макрорівні. Набула подальшого розвитку змішана економіка, для якої характерні використання переваг і нейтралізація обмежень різних форм власності і різних форм господарювання.

У країнах централізовано-керованої економіки, яким належало понад 40 відсотків промислового виробництва всіх країн світу, в 70-80-х роках почалося активне поглиблення як всередині, так і зовні економічних протиріч. Для їхнього вирішення життя вимагало переходу до соціально-орієнтованого ринкового господарства, який почався наприкінці 80-х – початку 90-х років. З розпадом Союзу Радянських Соціалістичних Республік в 1991 році припинилася історія УРСР, а з нею і радянської легкої промисловості. Міністерство легкої промисловості України на початковому етапі ще використовувало союзні законодавчі акти, поступово розробляючи й переходячи на вітчизняні, які не дуже відрізнялися від існуючих раніше.

Історія адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості у вітчизняному законодавстві характеризується тривалістю, етапністю, прийняттям цілої низки нормативно-правових актів, перш за все узагальнюючого характеру, спрямованих на врегулювання відносин у галузі із лише фрагментарним акцентом на підгалузях. На підставі опрацювання різноманітних наукових, нормативних, публіцистичних джерел, пропонується власний варіант періодизації адміністративно-правового регулювання у сфері легкої промисловості у вітчизняному законодавстві.

Зі змінами структури легкої промисловості відбуваються перетворення у законодавчій базі, які здійснюються і зараз, після “Революції гідності”, в бік розвиненої ринкової економіки та промислового виробництва європейських країн. Саме з цього моменту особливого значення набуває геополітичний фактор, оскільки на історичну сцену виходять нові нації і народи, держави, які обирають незалежність, демократію та соціальну справедливість. Основними рисами цього періоду в розвитку всесвітнього господарства і виробництва є інтернаціоналізація економіки, широка інформованість, розповсюдження новітніх технологій. Усе це сприяє формуванню світового співтовариства, яке більш пристосовано до співробітництва.

Проблема темпів руху товариств із сучасним уявленням про роль і місце людини в цивілізації має вирішуватися на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Основні резерви лежать в площині звільнення людини, розкріпачення всіх ресурсів особистості, а не в жорстких структурах соціальної організації. У перспективі різноманітність рівнів економічного і соціального розвитку окремих частин світового господарства має звужуватися. Людство йде до єдиної структури господарювання при збереженні всього багатства особливостей в різних регіонах. Наука вважає, що в майбутньому світове господарство буде єдиним організмом, який функціонуватиме на ринковій основі і характеризуватиметься високим рівнем інновацій, швидкими змінами у формах поєднання чинників виробництва, відсутністю панування умов праці над безпосереднім виробником, новим стилем праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вікіпедія* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Генезис>.
2. Словник / Під ред. О.С. Мельничука. – К. : Головна редакція Української Радянської Енциклопедії АН УРСР, 1974. – 150 с.
3. *Климко Г.Н.* Основы экономической теории. Политэкономический аспект : Учебник для студ. экон. спец. вузов /Л.А. Канищенко, В.Н. Пригода ; [и др.] ; отв. ред. : Г.Н. Климко. – 3-е изд., перераб. и доп. – Знания-Прес, 2001. – 646 с.
4. *Черепанов Ю.Г.* Горизонтальные административно-правовые отношения. Государственное право и управление ; советское строительство ; административное право ; финансовое право) : автореф. дис. к.ю.н. : 12.00.02 / Ю.Г. Черепанов. – М., 1984. – 195 с.

Отримано 04.11.2016